

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 27ης Οκτωβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ — Κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 — Άρθρα 3 και 94 — Κανονισμός (ΕΚ) 859/2003 — Άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2 — Ασφάλιση γήρατος και ασφάλιση θανάτου — Πρώην ναυτικοί υπήκοοι τρίτης χώρας η οποία έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1995 — Αποκλεισμός του δικαιώματος σε παροχές ασφαλίσεως γήρατος»

Στην υπόθεση C-465/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep (δευτεροβάθμιο δικαστήριο αρμόδιο επί υποθέσεων κοινωνικής ασφαλίσεως και επί δημοσιοϋπαλληλικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες) με απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Οκτωβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

κατά

F. Wieland,

H. Rothwangl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, M. Berger (εισηγήτρια), A. Borg Barthet, S. Rodin και F. Biltgen, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Σεπτεμβρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank, εκπροσωπούμενο από τον H. van der Most και την T. Theele,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. García-Valdecasas Dorrego,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Noort, M. Bulterman και E. Στεργίου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους D. Martin και G. Wils,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 18 και του άρθρου 45, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, των άρθρων 3 και 94 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και επικαιροποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005 (ΕΕ 2005, L 117, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 1408/71), καθώς και του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΚ) 859/2003 του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2003, για την επέκταση των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 και του κανονισμού (ΕΟΚ) 547/72 στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν καλύπτονται ήδη από τις διατάξεις αυτές μόνον λόγω της ιθαγένειάς τους (ΕΕ 2003, L 124, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δύο διαφορετικών υποθέσεων μεταξύ του Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (διοικητικό συμβούλιο του ταμείου κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: SVB) και των F. Wieland και H. Rothwangl, όσον αφορά την άρνηση του SVB να χορηγήσει σύνταξη γήρατος.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1408/71

- 3 Η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71 έχει ως εξής:
«[Εκτιμώντας] ότι οι κανόνες συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφάλισης εντάσσονται στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και οφείλουν να συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου ζωής τους και των συνθηκών απασχόλησής τους».
- 4 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:
«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού:
α) ως “μισθωτός” [...] νοείται [...] κάθε πρόσωπο:
i) το οποίο είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφάλισης κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που καλύπτονται από τους κλάδους συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζεται στους μισθωτούς ή μη μισθωτούς [...]

[...]

ι) ο όρος “νομοθεσία” προσδιορίζει, για κάθε κράτος μέλος, τους υφιστάμενους ή μελλοντικούς νόμους, τις κανονιστικές πράξεις, κανονισμούς και κάθε άλλο μέτρο εφαρμογής, που αφορούν τους κλάδους και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 [...].

[...]

ιη) ως «περίοδοι ασφαλίσεως» νοούνται οι περίοδοι εισφορών, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφαλίσεως από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθηκαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος, κατά το μέτρο που αναγνωρίζεται από την νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως· περίοδοι που έχουν συμπληρωθεί δυνάμει ειδικού συστήματος για τους δημοσίους υπαλλήλους, νοούνται επίσης ως περίοδοι ασφαλίσεως·

[...]

ιθα) ο όρος «περίοδοι [κατοικίας]» προσδιορίζει τις περιόδους που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως τιοιούται από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν ή θεωρούνται ότι επαναπραγματοποιήθηκαν·

[...]».

5 Το άρθρο 2 του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Καλυπτόμενα πρόσωπα», ορίζει στην παράγραφο 1:

«Ο παρών κανονισμός ισχύει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς και για σπουδαστές, που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους.»

6 Το άρθρο 3 της ίδιας αυτής οδηγίας, με τίτλο «Ισότητα μεταχειρίσεως», ορίζει στην παράγραφο του 1 τα εξής:

«Τα πρόσωπα για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»

7 Κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής καθ' ύλην»:

«1. Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως:

[...]

β) παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για τη διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητας βιοπορισμού·

γ) παροχές γήρατος·

[...]».

- 8 Το άρθρο 13 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Γενικοί κανόνες», προβλέπει στην παράγραφο 2:
- «Με την επιφύλαξη των άρθρων 14 έως 17:
- [...]
- γ) το πρόσωπο που ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα σε πλοίο υπό σημαία ενός κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού·
- [...]».
- 9 Το άρθρο 44 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Γενικές διατάξεις περί εκκαθάρισης παροχών, όταν ο μισθωτός ή μη μισθωτός έχει υπαχθεί στη νομοθεσία δύο ή περισσότερων κρατών μελών», ορίζει στην παράγραφο 1:
- «Τα δικαιώματα παροχών μισθωτού ή μη μισθωτού, ο οποίος έχει υπαχθεί στη νομοθεσία δύο ή περισσότερων κρατών μελών, ή των επιζώντων του, καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου.»
- 10 Κατά το άρθρο 45 του κανονισμού 1408/71, ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους του αιτούντος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλων κρατών μελών. Εάν ο αρμόδιος φορέας οφείλει να υπολογίσει τις παροχές με συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας βάσει των κανόνων του άρθρου 45, η εκκαθάριση των παροχών ασφαλίσεως γήρατος γίνεται κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού.
- 11 Το άρθρο 94 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Μεταβατικές διατάξεις για τους μισθωτούς», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2:
- «1. Ο παρών κανονισμός δεν δημιουργεί κανένα δικαίωμα παροχών για περίοδο προγενέστερη της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή σε τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους.
2. Κάθε περίοδος ασφαλίσεως, καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε περίοδος απασχολήσεως ή κατοικίας, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους προ της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή προ της ημερομηνίας εφαρμογής του παρόντος κανονισμού στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού ή σε τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.»
- Ο κανονισμός 859/2003
- 12 Το άρθρο 1 του κανονισμού 859/2003 ορίζει:
- «Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παραρτήματος του παρόντος κανονισμού, οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 εφαρμόζονται στους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν καλύπτονται ήδη από τις εν λόγω διατάξεις αποκλειστικά λόγω της ιθαγένειάς τους, καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους και στους επιζώντες τους, εφόσον κατοικούν νόμιμα στο έδαφος ενός κράτους μέλους και όλα τα πραγματικά περιστατικά δεν έχουν λάβει χώρα εντός του εδάφους ενός και μόνο κράτους μέλους.»

13 Κατά το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 859/2003:

«1. Ο παρών κανονισμός δεν δημιουργεί κανένα δικαίωμα για περίοδο προγενέστερη της 1ης Ιουνίου 2003.

2. Κάθε περίοδος ασφάλισης καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε περίοδος απασχόλησης, μη μισθωτής δραστηριότητας ή [κατοικίας] που συμπληρώθηκε στο πλαίσιο της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους πριν από την 1η Ιουνίου 2003 λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.»

Το ολλανδικό δίκαιο

14 Το άρθρο 2 του Algemene Ouderdomswet (νόμος περί ασφάλισης γήρατος, *Stb.* 1956, 281, στο εξής: AOW), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, προβλέπει:

«Κάτοικος, κατά την έννοια του παρόντος νόμου, είναι ο κάτοικος των Κάτω Χωρών.»

15 Το άρθρο 3 του AOW, όπως είχε μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου της 30ής Ιουλίου 1965 (*Stb.* 347, 882), όριζε:

«1. Ο τόπος κατοικίας ενός προσώπου [...] καθορίζεται αναλόγως των περιστάσεων.

[...]

3. Για τους σκοπούς της εφαρμογής της παραγράφου 1, τα σκάφη και τα πλοία που έχουν τον λιμένα τους εκκινήσεως και τερματισμού εντός του Βασιλείου θεωρούνται, όσον αφορά το πλήρωμά τους, μέρος του Βασιλείου.»

16 Το άρθρο 3 του AOW, όπως διατυπώθηκε με τον νόμο της 30ής Ιουλίου 1965, έχει ως εξής:

«1. Ο τόπος κατοικίας ενός προσώπου [...] καθορίζεται αναλόγως των περιστάσεων.

2. Για τους σκοπούς της εφαρμογής της παραγράφου 1, τα σκάφη και τα πλοία που έχουν τον λιμένα τους εκκινήσεως και τερματισμού εντός του Βασιλείου θεωρούνται, όσον αφορά το πλήρωμά τους, μέρος του Βασιλείου.

[...]»

17 Το άρθρο 6 του AOW, όπως διατυπώθηκε με τον νόμο της 25ης Μαΐου 1962 (*Stb.* 1962, σ. 205) με έναρξη ισχύος αναδρομικώς από 1ης Οκτωβρίου 1959, όριζε:

«1. Ασφαλισμένος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου είναι όποιος έχει συμπληρώσει το 15ο αλλά όχι ακόμα το 65ο έτος της ηλικίας του, εάν:

a) είναι κάτοικος ημεδαπής·

[...]

4. Παρέκκλιση από τις διατάξεις της πρώτης παραγράφου είναι δυνατή με γενικό διοικητικό μέτρο ή βάσει αυτού:

a) έναντι των αλλοδαπών·

- b) έναντι των προσώπων για τα οποία ισχύει παρόμοιο καθεστώς εκτός του Βασιλείου·
- c) έναντι των προσώπων που κατοικούν ή εργάζονται προσωρινά στη χώρα·
- d) έναντι των συζύγων και άλλων μελών της οικογένειας των προσώπων που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο, στοιχεία b), και c)·
- e) έναντι των συζύγων ημεδαπών, [οι οποίοι δεν είναι ασφαλισμένοι κατά τον παρόντα νόμο] δυνάμει συμφωνίας ή καθεστώτος κοινωνικής ασφαλίσεως μεταξύ των Κάτω Χωρών και ενός ή περισσότερων άλλων κρατών μελών.»
- 18 Το άρθρο 6 του AOW, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο της 30ής Ιουλίου 1965, έχει ως εξής:
- «1. Ασφαλισμένος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου είναι όποιος έχει συμπληρώσει το 15ο αλλά όχι ακόμα το 65ο έτος της ηλικίας του, εάν:
- a) είναι κάτοικος ημεδαπής·
- [...]
3. Παρέκκλιση από τις διατάξεις της πρώτης παραγράφου είναι δυνατή με γενικό διοικητικό μέτρο ή βάσει αυτού:
- a) έναντι των αλλοδαπών·
- b) έναντι των προσώπων για τα οποία ισχύει παρόμοιο καθεστώς άλλου τμήματος του Βασιλείου ή άλλου κράτους ή άλλης διεθνούς οργανώσεως·
- c) έναντι των προσώπων που κατοικούν ή εργάζονται προσωρινά στη χώρα·
- d) έναντι των συζύγων και άλλων μελών της οικογένειας των προσώπων που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο, υπό τα στοιχεία a), b), και c)·
- e) έναντι των συζύγων ημεδαπών, οι οποίοι δεν είναι ασφαλισμένοι κατά τον παρόντα νόμο δυνάμει συμφωνίας ή καθεστώτος κοινωνικής ασφαλίσεως μεταξύ των Κάτω Χωρών και ενός ή περισσότερων άλλων κρατών μελών.»
- 19 Κατά το άρθρο 7 του AOW, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης:
- «Δικαίωμα συντάξεως γήρατος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου έχουν τα πρόσωπα:
- a) που συμπλήρωσαν το 65ο έτος της ηλικίας τους, και
- b) τα οποία, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο, ήταν ασφαλισμένα κατά την περίοδο που άρχισε την ημερομηνία που συμπλήρωσαν το 15ο έτος της ηλικίας τους και έληξε την ημερομηνία που συμπλήρωσαν το 65ο έτος της ηλικίας τους.»
- 20 Βάσει του άρθρου 6 του AOW, ελήφθησαν διαδοχικώς γενικά διοικητικά μέτρα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, όσον αφορά τις επίμαχες στην κύρια δίκη περιόδους, το *Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen* (διάταγμα για τη διεύρυνση και την οριοθέτηση του κύκλου των ασφαλισμένων στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως), της 10ης Ιουλίου 1959 (*Stb.*1959, 230, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 230), και το *Besluit uitbreiding en beperking kring*

verzekerden volksverzekeringen (διάταγμα για τη διεύρυνση και την οριοθέτηση του κύκλου των ασφαλισμένων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης), της 1ης Ιανουαρίου 1963 (*Stb.* 1963, 24, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 24).

- 21 Το άρθρο 2, εισαγωγική φράση και στοιχείο ια', του βασιλικού διατάγματος 230, καθώς και το άρθρο 2, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο ια', του βασιλικού διατάγματος 24 προέβλεπαν, με πανομοιότυπη διατύπωση, τα εξής:

«[...] κατά παρέκκλιση από το άρθρο 6, παράγραφος 1, του [ΑΟW], από το άρθρο 7 του νόμου περί γενικευμένης ασφάλισης των χηρών και των ορφανών και από το άρθρο 6 του γενικού νόμου περί οικογενειακών επιδομάτων, δεν είναι ασφαλισμένος:

[...]

κ) ο αλλοδαπός που ανήκει στο πλήρωμα πλοίου με λιμένα εκκινήσεως και τερματισμού στην επικράτεια του Βασιλείου, για όσο χρόνο έχει ως κατοικία του το εν λόγω πλοίο».

- 22 Το άρθρο 2, στοιχείο ια', του βασιλικού διατάγματος 24, είναι σήμερα, κατόπιν της τροποποίησής του από το διάταγμα της 11ης Αυγούστου 1965 (*Stb.* 373), το άρθρο 2, στοιχείο m).
- 23 Δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 1, του ΑΟW, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, η σύνταξη γήρατος αρχίζει την πρώτη ημέρα του μήνα εντός του οποίου ο ενδιαφερόμενος πληροί τις προϋποθέσεις του δικαιώματος για σύνταξη γήρατος.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 24 Ο F. Wieland γεννήθηκε στις 20 Μαρτίου 1943 στην Αυστρία και απέκτησε την αυστριακή ιθαγένεια λόγω γέννησης. Από τις 11 Οκτωβρίου 1962 μέχρι τις 7 Μαρτίου 1996, εργάστηκε στα πλοία της Holland-Amerika Lijn (στο εξής: HAL), ολλανδικής εταιρίας που εκτελούσε δρομολόγιο μεταξύ των Κάτω Χωρών και των ΗΠΑ.
- 25 Το 1966 ο F. Wieland εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ, όπου στις 29 Αυγούστου 1969 απέκτησε την αμερικανική ιθαγένεια και για τον λόγο αυτόν απώλεσε την αυστριακή ιθαγένεια.
- 26 Τον Απρίλιο του 2008, ο F. Wieland ζήτησε από το SVB να του καταβάλει σύνταξη γήρατος από την ημερομηνία της συμπλήρωσής του εξηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας του.
- 27 Με απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, το SVB απέρριψε το αίτημα αυτό με το αιτιολογικό ότι, κατά το χρονικό διάστημα από το δέκατο πέμπτο έως το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, ο F. Wieland δεν ήταν ασφαλισμένος βάσει του ΑΟW. Στις 3 Οκτωβρίου 2008, ο ενδιαφερόμενος ενημέρωσε το SVB ότι, από την ημερομηνία αυτή, η κύρια κατοικία του ήταν στην Αυστρία.
- 28 Ο H. Rothwangl γεννήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 1943 και έχει την αυστριακή ιθαγένεια. Από τις 6 Νοεμβρίου 1962 μέχρι τις 23 Απριλίου 1963 εργάστηκε σε πλοία της HAL.
- 29 Στις 12 Ιανουαρίου 2009, ο H. Rothwangl ζήτησε από το SVB να του καταβάλει σύνταξη γήρατος. Κατά την ημερομηνία εκείνη διέμενε στην Αυστρία, χώρα στην οποία, σύμφωνα με τα στοιχεία του SVB, είχε ασφαλιστεί νομίμως κατά του κινδύνου γήρατος για συνολικό χρονικό διάστημα 496 μηνών, από τον Απρίλιο του 1958 μέχρι τον Ιούλιο του 1998.

- 30 Ο Η. Rothwangl έλαβε, από 1ης Μαρτίου 1998, αυστριακή σύνταξη λόγω ανικανότητας προς εργασία (Erwerbsunfähigkeitspension) και, από 1ης Σεπτεμβρίου 1998, ελβετική σύνταξη αναπηρίας. Από τις 29 Νοεμβρίου 1998 μέχρι την 1η Δεκεμβρίου 2008, ο Η. Rothwangl ελάμβανε επίσης ως επίδομα ακαθάριστο ποσό ημερησίως 1,08 ευρώ δυνάμει του Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (νόμου περί ασφαλίσεως κατά της ανικανότητας προς εργασία).
- 31 Με απόφαση της 26ης Μαΐου 2009, το SVB απέρριψε την αίτηση του Η. Rothwangl για χορήγηση συντάξεως γήρατος με το αιτιολογικό ότι κατά το χρονικό διάστημα από το δέκατο πέμπτο έως το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του δεν ήταν ασφαλισμένος βάσει του AOW.
- 32 Τόσο ο F. Wieland όσο και ο Η. Rothwangl προσέβαλαν επιτυχώς τις αποφάσεις του SVB ενώπιον του Rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο του Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες). Το SVB άσκησε έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 33 Με την αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, το Centrale Raad van Beroep (δευτεροβάθμιο δικαστήριο αρμόδιο επί υποθέσεων κοινωνικής ασφαλίσεως και επί δημοσιοϋπαλληλικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες) παραπέμπει στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) της 4ης Ιουνίου 2002, Wessels-Bergervoet κατά Κάτω Χωρών (EC:ECHR:2002:1112JUD003446297), με την οποία το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι η απόφαση του ολλανδικού φορέα περί καταβολής σε έγγαμη, βάσει του AOW, μειωμένης και όχι πλήρους συντάξεως γήρατος συνιστούσε παράβαση του άρθρου 14 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 20 Μαρτίου 1952.
- 34 Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι, μολονότι τα ολλανδικά δικαστήρια εφάρμοσαν, σε υποθέσεις αμφισβητήσεως των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων γήρατος ναυτικών, το σκεπτικό του ΕΔΔΑ στην απόφαση της 4ης Ιουνίου 2002, Wessels-Bergervoet κατά Κάτω Χωρών (EC:ECHR:2002:1112JUD003446297), το ίδιο κρίνει ότι η περίπτωση των F. Wieland και Η. Rothwangl διαφέρει από τις περιπτώσεις αυτές και ότι η διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας, εκ μέρους των αρμόδιων ολλανδικών αρχών, στις υποθέσεις της κύριας δίκης δικαιολογείται από τον σκοπό του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο κανονισμός 1408/71, σε συνδυασμό με τον κανονισμό 859/2003 και με τα άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ, μπορεί να έχει εφαρμογή στις υποθέσεις αυτές.
- 35 Όσον αφορά τον Η. Rothwangl, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι, λόγω των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων κατά τη δεκαετία του 60, πρέπει να χαρακτηριστεί ως εργαζόμενος όχι μόνον κατά την έννοια της Συνθήκης ΛΕΕ, αλλά και κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71. Εκτιμά εξάλλου ότι το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος δεν είχε την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους κατά την περίοδο από τις 6 Νοεμβρίου 1962 μέχρι τις 23 Απριλίου 1996, οπότε και εργαζόταν για τη HAL, δεν αποκλείει στην εφαρμογή του κανονισμού αυτού στις επαγγελματικές δραστηριότητες που άσκησε κατά την εν λόγω περίοδο, εφόσον ο Η. Rothwangl πληρούσε την προϋπόθεση της ιθαγένειας που θέτει ο εν λόγω κανονισμός λόγω της προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1995.
- 36 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν η περίοδος κατά την οποία ο Η. Rothwangl εργάστηκε ως ναυτικός στη HAL πρέπει να θεωρηθεί ως περίοδος ασφαλίσεως κατά την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη τα άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71.

- 37 Όσον αφορά τον F. Wieland, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν η απάντηση στο ερώτημα της δυνατότητας εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 πρέπει να είναι η ίδια με την απάντηση που δόθηκε στην περίπτωση του H. Rothwangl, δεδομένου ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων δεν έχει εφαρμογή στους υπηκόους τρίτων χωρών και ότι ο F. Wieland δεν έχει, από τις 29 Αυγούστου 1969, την αυστριακή ιθαγένεια.
- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Centrale Raad van Beroep (δευτεροβάθμιο δικαστήριο διαφορών κοινωνικής ασφάλισης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχουν το άρθρο 3 και το άρθρο 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1408/71 την έννοια ότι αντιτάσσονται στη (μερική) άρνηση χορηγήσεως συντάξεως γήρατος σε πρώην ναυτικό, ο οποίος ανήκε στο πλήρωμα πλοίου με λιμένα εκκινήσεως και τερματισμού σε κράτος μέλος, δεν είχε κατοικία στην ξηρά και δεν ήταν υπήκοος κράτους μέλους από το χρονικό σημείο που το κράτος της ιθαγένειας του ναυτικού προσχώρησε στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (στη νομική θέση των οποίων υπεισλήθε η Ευρωπαϊκή Ένωση) ή από το χρονικό σημείο που τέθηκε σε ισχύ για το κράτος αυτό ο κανονισμός 1408/71, απλώς και μόνον επειδή ο εν λόγω πρώην ναυτικός κατά την περίοδο της (προβαλλόμενης) ασφάλισης δεν είχε την ιθαγένεια του (πρώτου) κράτους μέλους;
- 2) Έχουν τα άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ την έννοια ότι αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας ναυτικός ο οποίος ανήκε στο πλήρωμα πλοίου με λιμένα εκκινήσεως και τερματισμού στο εν λόγω κράτος μέλος, δεν είχε κατοικία στην ξηρά και δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους, αποκλειόταν από την ασφάλιση για σύνταξη γήρατος, ενώ η ίδια ρύθμιση θεωρεί ως ασφαλισμένο τον ναυτικό, ο οποίος είναι υπήκοος του κράτους μέλους όπου βρίσκεται ο λιμένας εκκινήσεως και τερματισμού του πλοίου και ο οποίος κατά τα λοιπά βρίσκεται στην ίδια πραγματική κατάσταση, εάν το κράτος του οποίου είχε την ιθαγένεια κατά τον χρόνο καθορισμού της συντάξεως ο πρώτος ναυτικός είχε εν τω μεταξύ προσχωρήσει στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (στη νομική θέση των οποίων υπεισλήθε η Ευρωπαϊκή Ένωση) ή εάν ο κανονισμός 1408/71 είχε εν τω μεταξύ τεθεί σε ισχύ για το κράτος αυτό;
- 3) Πρέπει το πρώτο και δεύτερο ερώτημα να απαντηθούν κατά τον ίδιο τρόπο στην περίπτωση ενός (πρώην) ναυτικού, ο οποίος, κατά τον χρόνο ασκήσεως των δραστηριοτήτων του, είχε την ιθαγένεια κράτους το οποίο στη συνέχεια προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά κατά τον χρόνο της εν λόγω προσχωρήσεως ή της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1408/71 για το κράτος αυτό και κατά τον χρόνο της προβολής της αξιώσεώς του για σύνταξη γήρατος δεν ήταν υπήκοος κράτους μέλους, υπόκειτο όμως στην εφαρμογή του προαναφερθέντος κανονισμού βάσει του άρθρου 1 του κανονισμού 859/2003;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- 39 Διαπιστώνεται ότι, κατά το διάστημα που οι F. Wieland και H. Rothwangl εργάζονταν στην HAL, ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας των κρατών μελών, όσον αφορά τους διακινούμενους εντός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας εργαζομένους, ρυθμιζόταν από τον κανονισμό 3 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1958, περί κοινωνικής ασφάλισης των διακινούμενων εργαζομένων (JO 1958, 30, σ. 561). Ο κανονισμός αυτός δεν είχε όμως εφαρμογή στους ναυτικούς.
- 40 Η κατάσταση αυτή δεν αντέβαινε στους ισχύοντες το διάστημα εκείνο διεθνείς κανόνες που είχαν εφαρμογή στους ναυτικούς, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 2 της Συμβάσεως 71 της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας, της 28ης Ιουνίου 1946, για τη Συνταξιοδότηση των Ναυτικών, που

επικυρώθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στις 27 Αυγούστου 1957 και άρχισε να ισχύει στις 10 Οκτωβρίου 1962, κάθε κράτος μέλος της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας είχε την υποχρέωση να θεσπίσει ή να εξασφαλίσει τη θέσπιση, σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία, συστήματος συνταξιοδοτήσεως των ναυτικών που παύουν να εργάζονται στη θάλασσα, με τη διευκρίνιση ότι οι μη κάτοικοι και οι μη έχοντες την ιθαγένεια του οικείου κράτους μέλους μπορούσαν να αποκλείονται από το εν λόγω σύστημα.

- 41 Από 1ης Απριλίου 1967, ο κανονισμός 47/67/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 1967, για την τροποποίηση και συμπλήρωση ορισμένων διατάξεων των κανονισμών 3 και 4 περί κοινωνικής ασφάλισης των διακινουμένων εργαζομένων (ναυτικών) (ΟJ 1967, 44, σ. 641), θέσπισε ειδικούς κανόνες για τους ναυτικούς, οι οποίοι αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου και τη σύνταξη γήρατος. Οι κανόνες αυτοί ενσωματώθηκαν, στη συνέχεια, στον κανονισμό 1408/71.
- 42 Κατά συνέπεια, κατά τα χρονικά διαστήματα που οι F. Wieland και H. Rothwangl εργάζονταν στη HAL, η υπαγωγή των ναυτικών στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης διεπόταν αποκλειστικά από εθνικούς κανόνες.
- 43 Αντιθέτως, οι F. Wieland και H. Rothwangl υπέβαλαν τις αιτήσεις συνταξιοδοτήσεως λόγω γήρατος σε ημερομηνία κατά την οποία είχε εφαρμογή ο κανονισμός 1408/71.
- 44 Κύριος σκοπός του εν λόγω κανονισμού, κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη του, είναι να συντονίσει τα εθνικά συστήματα ώστε να εφαρμοστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 45 Συναφώς, μολονότι τα κράτη μέλη διατηρούν την εξουσία να ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στα συστήματά τους κοινωνικής ασφάλισης, πρέπει εντούτοις κατά την ενάσκηση της εν λόγω εξουσίας να συμμορφώνονται με το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, με τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2012, Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 46 Επομένως, αφενός, οι εν λόγω προϋποθέσεις δεν δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από το πεδίο εφαρμογής εθνικής νομοθεσίας, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, προσώπων επί των οποίων η ίδια αυτή νομοθεσία έχει εφαρμογή δυνάμει του κανονισμού 1408/71 και, αφετέρου, τα συστήματα υποχρεωτικής ασφάλισης πρέπει να είναι συμβατά με τις διατάξεις των άρθρων 18 και 45 ΣΛΕΕ (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2012, Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, σκέψη 40).
- 47 Τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να εξεταστούν ακριβώς υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 48 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν το άρθρο 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε νομοθεσία κράτους μέλους η οποία δεν λαμβάνει υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων σε παροχές ασφάλισης γήρατος περίοδο ασφάλισης η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τη δική του νομοθεσία από αλλοδαπό εργαζόμενο όταν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης που αφορά τον H. Rothwangl, το κράτος του οποίου είναι υπήκοος ο εν λόγω εργαζόμενος προσχώρησε στην Ένωση μετά τη συμπλήρωση της περιόδου αυτής.
- 49 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να προσδιοριστεί αν, και ενδεχομένως υπό ποιες προϋποθέσεις, ο υπήκοος κράτους μέλους, κατά τη στιγμή της υποβολής της αιτήσεώς του συνταξιοδοτήσεως λόγω γήρατος, ο οποίος όμως δεν ήταν υπήκοος άλλου κράτους μέλους κατά την

περίοδο απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκε στην αλλοδαπή πριν την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1408/71, αποκτά δικαίωμα συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο αυτή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους προς θεμελίωση συντάξεως γήρατος.

- 50 Εν προκειμένω, πρέπει να εξεταστεί εάν ο ενδιαφερόμενος απέκτησε, δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1408/71, για την ασφάλιση γήρατος, δικαιώματα τα οποία πρέπει να προστεθούν στα δικαιώματα τα οποία μπορεί να προβάλλει στην Αυστρία.
- 51 Συναφώς, όσον αφορά το άρθρο 94, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, το οποίο ορίζει ότι ο κανονισμός αυτός δεν δημιουργεί κανένα δικαίωμα παροχών για περίοδο προγενέστερη της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή σε τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διάταξη αυτή ευθυγραμμίζεται απολύτως με την αρχή της ασφαλείας δικαίου, η οποία δεν επιτρέπει την αναδρομική εφαρμογή ενός κανονισμού, τούτο δε ανεξάρτητα από τις ευνοϊκές ή δυσμενείς συνέπειες που η εν λόγω εφαρμογή μπορεί να έχει για τον ενδιαφερόμενο, εκτός και αν γίνεται επαρκώς σαφής μνεία, είτε από το γράμμα είτε από τους στόχους του, ότι ο κανονισμός δεν ισχύει μόνο για το μέλλον. Η νέα νομοθεσία ισχύει μεν μόνο για το μέλλον, έχει όμως επίσης εφαρμογή, πλην παρεκκλίσεως, σύμφωνα με γενικώς αναγνωρισμένη αρχή, επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων καταστάσεων που έχουν δημιουργηθεί υπό το κράτος της προγενέστερης νομοθεσίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 18ης Απριλίου 2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, σκέψεις 21 και 22 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Ομοίως, προκειμένου να καταστεί εφικτή η εφαρμογή του κανονισμού 1408/71 επί μελλοντικών αποτελεσμάτων καταστάσεων που έχουν δημιουργηθεί υπό το κράτος της προγενέστερης νομοθεσίας, το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού προβλέπει την υποχρέωση συνυπολογισμού, για τους σκοπούς του προσδιορισμού των δικαιωμάτων λήψεως παροχών, οποιασδήποτε περιόδου ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκε υπό τη νομοθεσία οποιουδήποτε κράτους μέλους «προ της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή προ της ημερομηνίας εφαρμογής του [...] κανονισμού στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους». Επομένως, όπως προκύπτει από την ως άνω διάταξη, ένα κράτος μέλος δεν δικαιούται να αρνηθεί να λάβει υπόψη περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, προς θεμελίωση συντάξεως γήρατος, αποκλειστικά και μόνον επειδή πραγματοποιήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού για το άλλο αυτό κράτος μέλος (αποφάσεις της 18ης Απριλίου 2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 5ης Νοεμβρίου 2014, Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, σκέψη 52).
- 53 Συναφώς, πρέπει να εξετασθεί αν οι περίοδοι κατά τις οποίες απασχολήθηκε ο H. Rothwangl στη HAL συνιστούν περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού, κατά την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού.
- 54 Δεδομένου ότι η στιγμή από την οποία μπορεί ένα πρόσωπο να προβάλει ενδεχόμενα δικαιώματα για παροχή συντάξεως γήρατος βάσει του ΑΟW, στηριζόμενο σε περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν προγενέστερα, αντιστοιχεί στην πρώτη ημέρα του μηνός κατά τον οποίο το πρόσωπο αυτό συμπλήρωσε το 65ο έτος, η αίτηση του H. Rothwangl δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά δικαίωμα που αποκτήθηκε για περίοδο πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1408/71 ή πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού αυτού στην επικράτεια του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, κατά την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.
- 55 Αντιθέτως, τίθεται το ζήτημα αν ο H. Rothwangl μπορεί να αποκτήσει δικαίωμα για περιόδους ασφαλίσεως και, ενδεχομένως, για περιόδους απασχολήσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους προ της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή προ της ημερομηνίας εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 στην επικράτεια του εν λόγω κράτους μέλους.

- 56 Συγκεκριμένα, προκειμένου ο αιτών να μπορεί να επικαλεστεί βασίμως το δικαίωμα του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, πρέπει να μπορεί να αποδείξει περίοδο ασφαλίσεως και, ενδεχομένως, περιόδους απασχολήσεως ή [κατοικίας] που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους προ της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή, όσον αφορά τα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ένωση μετά την ημερομηνία αυτή, προ της ημερομηνίας εφαρμογής του κανονισμού αυτού στο έδαφος του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Στην περίπτωση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, η ημερομηνία αυτή είναι η 1η Ιανουαρίου 1995.
- 57 Όσον αφορά την προϋπόθεση σχετικά με την ύπαρξη περιόδων απασχολήσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι δεν αμφισβητείται ότι ο H. Rothwangl πληροί την προϋπόθεση αυτή.
- 58 Αντιθέτως, όσον αφορά τη συνδρομή της προϋποθέσεως που αφορά περίοδο ασφαλίσεως πραγματοποιηθείσα υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, πρέπει να τονιστεί, αφενός, ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση αποτελεί νομοθεσία κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 1408/71.
- 59 Αφετέρου, ο όρος «περίοδος ασφαλίσεως», που διαλαμβάνεται στο άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού αυτού ως «οι περίοδοι εισφορών, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφαλίσεως από τη νομοθεσία, υπό την οποία πραγματοποιήθηκαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθηκαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος, κατά το μέτρο που αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως» (απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, σκέψη 25).
- 60 Η παραπομπή αυτή στην εθνική νομοθεσία καταδεικνύει σαφώς ότι ο κανονισμός 1408/71 ανατρέπει, ιδίως για τους σκοπούς του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως, στις προϋποθέσεις από τις οποίες το εθνικό δίκαιο εξαρτά την αναγνώριση συγκεκριμένης περιόδου ως ισοδύναμης με τις κατά κυριολεξία περιόδους ασφαλίσεως. Ωστόσο, η αναγνώριση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται στα πλαίσια της τήρησης των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων (απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 61 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο H. Rothwangl δεν ήταν ασφαλισμένος κατά του κινδύνου γήρατος κατά την περίοδο της απασχολήσεώς του στην HAL, εφόσον, σύμφωνα με την εθνική ρύθμιση κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, οι υπήκοοι τρίτων χωρών που ήταν μέλη πληρώματος πλοίου και είχαν την κατοικία τους στο πλοίο αυτό αποκλείονταν από την ασφάλιση ως προς τις παροχές ασφαλίσεως γήρατος.
- 62 Εφόσον ο H. Rothwangl αποκλείστηκε από την ασφάλιση, μεταξύ άλλων, λόγω της ιθαγένειάς του, πρέπει να εξεταστεί εάν αυτός μπορεί, βάσει της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας του άρθρου 3 του κανονισμού 1408/71, να αξιώσει να αντιμετωπιστεί ως εάν είχε συμπληρώσει περίοδο ασφαλίσεως στις Κάτω Χώρες, ακόμη και αν στην πραγματικότητα δεν πληροί την ουσιαστική αυτή προϋπόθεση του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού.
- 63 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει βεβαίως κρίνει ότι, προκειμένου να τύχουν εφαρμογής οι μεταβατικοί κανόνες του άρθρου 94, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι περίοδοι ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν πριν την έναρξη ισχύος του κανονισμού αυτού (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, σκέψη 52, και της 18ης Απριλίου 2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, σκέψη 23). Στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι δύο αυτές αποφάσεις, οι ενδιαφερόμενοι που είχαν ζητήσει τη χορήγηση αυστριακής συντάξεως ήταν ασφαλισμένοι υπό την οικεία εθνική ρύθμιση. Το Δικαστήριο έκρινε ότι έπρεπε να εξετάσει τη νομιμότητα των επίμαχων εθνικών μέτρων υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης που είχε εφαρμογή μετά την προσχώρηση της Δημοκρατίας της

Αυστρίας στην Ένωση (απόφαση της 18ης Απριλίου 2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, σκέψη 28) και ότι, επομένως, ο αρμόδιος φορέας έπρεπε να εφαρμόσει τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 94, παράγραφοι 1 έως 3 του κανονισμού αυτού (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, σκέψεις 45 και 50, καθώς και της 18ης Απριλίου 2002, Duchon, C-290, EU:C:2002:234, σκέψη 32).

- 64 Ωστόσο, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 52 των προτάσεών της, το γεγονός ότι ο H. Rothwangl είχε ασκήσει δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας ακόμα και προ της προσχωρήσεως της Αυστρίας στην Ένωση, όταν εργαζόταν στη HAL, δεν αρκεί για να αντιμετωπιστεί αυτός ως εάν είχε συμπληρώσει περίοδο ασφαλίσεως για παροχές ασφαλίσεως γήρατος στις Κάτω Χώρες. Συγκεκριμένα, αντίθετα με την περίπτωση των αιτούντων στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 2002, Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82), και της 18ης Απριλίου 2002, Duchon (C-290/00, EU:C:2002:234), η ολλανδική νομοθεσία απέκλειε τον H. Rothwangl από την ασφαλιστική αυτή κάλυψη όταν εργαζόταν για τη HAL για τον λόγο ότι ήταν υπήκοος τρίτης χώρας και είχε ως κατοικία του πλοία στα οποία ήταν μέλος του πληρώματος. Ο αποκλεισμός αυτός, μολονότι βασιζόταν στην ιθαγένεια, δεν απαγορευόταν από το δίκαιο της Ένωσης κατά τον χρόνο των επίμαχων στην κύρια δίκη πραγματικών περιστατικών, δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Αυστρίας δεν είχε ακόμη προσχωρήσει στην Ένωση.
- 65 Περαιτέρω, βάσει των στοιχείων της δικογραφίας που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο δεν είναι δυνατόν να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν ο H. Rothwangl ήταν ασφαλισμένος στο αυστριακό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως κατά τις περιόδους που εργαζόταν στην HAL. Όμως, οι περίοδοι αυτές μπορούν να ληφθούν υπόψη από την αρμόδια αυστριακή αρχή μόνο σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό.
- 66 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν συνυπολογίζει για τον καθορισμό των δικαιωμάτων σε παροχές γήρατος περίοδο ασφαλίσεως φερόμενη ως πραγματοποιηθείσα υπό τη δική της νομοθεσία από αλλοδαπό εργαζόμενο, όταν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης που αφορά τον H. Rothwangl, το κράτος του οποίου είναι υπήκοος ο εν λόγω εργαζόμενος προσχώρησε στην Ένωση μετά την πραγματοποίηση της περιόδου αυτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 67 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν το άρθρο 18 ΣΛΕΕ, που θεσπίζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, και το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, που κατοχυρώνει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, δυνάμει της οποίας ναυτικός, ο οποίος ήταν για ορισμένη περίοδο μέλος του πληρώματος πλοίου με λιμένα εκκινήσεως και τερματισμού στην επικράτεια του κράτους μέλους αυτού και είχε ως κατοικία του το πλοίο αυτό, αποκλείεται από την ασφαλιστική κάλυψη για παροχές γήρατος για την περίοδο αυτή λόγω του ότι δεν ήταν υπήκοος κράτους μέλους κατά την εν λόγω περίοδο.
- 68 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η πράξη προσχωρήσεως ενός νέου κράτους μέλους στηρίζεται κατ' ουσίαν στη γενική αρχή της άμεσης και πλήρους εφαρμογής των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης στο εν λόγω κράτος, παρεκκλίσεις δε επιτρέπονται μόνον κατά το μέτρο που προβλέπονται ρητώς από μεταβατικές διατάξεις (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Ziolkowski και Szeja, C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψη 56 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 69 Υπό την έννοια αυτή, το άρθρο 2 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως) προβλέπει ότι, από την προσχώρηση, οι διατάξεις των αρχικών Συνθηκών θα είναι δεσμευτικές για τα νέα κράτη μέλη και θα ισχύουν στα κράτη αυτά υπό τους όρους που προβλέπονται στις εν λόγω Συνθήκες και στην Πράξη Προσχωρήσεως.
- 70 Δεδομένου ότι η εν λόγω Πράξη Προσχωρήσεως δεν περιλαμβάνει μεταβατικές διατάξεις για την εφαρμογή των άρθρων 7 και 48 της Συνθήκης ΕΚ (κατόπιν άρθρα 12 και 39 ΕΚ, νυν άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ), τα άρθρα αυτά πρέπει να αντιμετωπίζονται ως έχοντα άμεση και δεσμευτική ισχύ για τη Δημοκρατία της Αυστρίας από την ημερομηνία της προσχωρήσεώς της, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 1995. Κατά συνέπεια, από την ημερομηνία αυτή, τα άλλα κράτη μέλη πρέπει να αντιμετωπίζουν τους Αυστριακούς υπηκόους ως πολίτες της Ένωσης.
- 71 Ωστόσο, από την εν λόγω Πράξη Προσχωρήσεως δεν προκύπτει καμία υποχρέωση των ήδη κρατών μελών να αντιμετωπίζουν τους Αυστριακούς υπηκόους κατά τον ίδιο τρόπο που αντιμετώπιζαν υπηκόους άλλων κρατών μελών προ της προσχωρήσεως της Αυστρίας στην Ένωση (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 26ης Μαΐου 1993, Τσιότρας, C-171/91, EU:C:1993:215, σκέψη 12, καθώς και της 15ης Ιουνίου 1999, Andersson και Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, σκέψη 46).
- 72 Επομένως, ο H. Rothwangl μπορεί να απαιτήσει από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών να αντιμετωπιστεί ως εάν ήταν ασφαλισμένος για παροχές ασφαλίσεως γήρατος μόνον εάν είχε αποκτήσει δικαιώματα από τις διατάξεις που ίσχυαν για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων κατά τη διάρκεια των περιόδων απασχολήσεώς του στη HAL. Όμως, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 70 και 71 της παρούσας αποφάσεως, δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.
- 73 Κατόπιν των ανωτέρω, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, δυνάμει της οποίας ναυτικός ο οποίος ήταν για ορισμένη περίοδο μέλος του πληρώματος πλοίου με λιμένα εκκινήσεως και τερματισμού στην επικράτεια του κράτους μέλους αυτού και είχε ως κατοικία του το πλοίο αυτό αποκλείεται από την ασφαλιστική κάλυψη για παροχές γήρατος για την περίοδο αυτή λόγω του ότι δεν ήταν υπήκοος κράτους μέλους κατά την εν λόγω περίοδο.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 74 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 859/2003 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία περίοδος απασχολήσεως πραγματοποιηθείσα υπό τη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού από μισθωτό ο οποίος, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης που αφορά τον F. Wieland, δεν ήταν υπήκοος ενός κράτους μέλους κατά την εν λόγω περίοδο αλλά, κατά τη στιγμή που ζητεί την καταβολή συντάξεως γήρατος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του κανονισμού αυτού, δεν λαμβάνεται υπόψη από το κράτος μέλος αυτό για τον καθορισμό των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του εν λόγω εργαζόμενου.
- 75 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 1 του κανονισμού 859/2003, οι διατάξεις του κανονισμού 1408/71 εφαρμόζονται στους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν καλύπτονται ήδη από τις εν λόγω διατάξεις αποκλειστικά λόγω της ιθαγένειάς τους, καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους και στους επιζώντες τους, εφόσον κατοικούν νόμιμα στο έδαφος ενός κράτους μέλους και όλα τα πραγματικά περιστατικά δεν έχουν λάβει χώρα εντός του εδάφους ενός και μόνο κράτους μέλους.

- 76 Εν προκειμένω, ο F. Wieland πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 1 του κανονισμού 859/2003, καθόσον είναι υπήκοος ΗΠΑ που κατοικεί νομίμως στην Αυστρία, τα πραγματικά περιστατικά δεν έχουν λάβει χώρα εντός του εδάφους ενός και μόνο κράτους μέλους και δεν καλύπτεται ήδη από τις διατάξεις του κανονισμού 1408/71 αποκλειστικά λόγω της ιθαγένειάς του. Επομένως, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 859/2003.
- 77 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γράμμα του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 859/2003 είναι διατυπωμένο με παρόμοιους όρους με εκείνους του άρθρου 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1408/71.
- 78 Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, ο F. Wieland, παρά το γεγονός ότι κατοικούσε στις Κάτω Χώρες κατά την περίοδο που εργαζόταν στη HAL, δεν ήταν ασφαλισμένος, για τους ίδιους λόγους με τον H. Rothwangl, για παροχές ασφαλίσεως γήρατος βάσει της ολλανδικής ρυθμίσεως.
- 79 Κατόπιν των ανωτέρω, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 859/2003 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία περίοδος ασφαλίσεως πραγματοποιηθείσα υπό τη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού από μισθωτό ο οποίος, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης που αφορά τον F. Wieland, δεν ήταν υπήκοος ενός κράτους μέλους κατά την εν λόγω περίοδο, αλλά, κατά τη στιγμή που ζητεί την καταβολή συντάξεως γήρατος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του κανονισμού αυτού, δεν λαμβάνεται υπόψη από το κράτος μέλος αυτό για τον προσδιορισμό των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του εν λόγω μισθωτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 80 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και επικαιροποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν συνυπολογίζει για τον καθορισμό των δικαιωμάτων σε παροχές γήρατος περίοδο ασφαλίσεως φερόμενη ως πραγματοποιηθείσα υπό τη δική της νομοθεσία από αλλοδαπό εργαζόμενο, όταν το κράτος του οποίου είναι υπήκοος ο εν λόγω εργαζόμενος προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την πραγματοποίησή της περιόδου αυτής.
- 2) Τα άρθρα 18 και 45 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, δυνάμει της οποίας ναυτικός ο οποίος ήταν για ορισμένη περίοδο μέλος του πληρώματος πλοίου με λιμένα εκκινήσεως και τερματισμού στην επικράτεια του κράτους μέλους αυτού και είχε ως κατοικία του το πλοίο αυτό αποκλείεται από την ασφαλιστική κάλυψη για παροχές γήρατος για την περίοδο αυτή λόγω του ότι δεν ήταν υπήκοος κράτους μέλους κατά την εν λόγω περίοδο.

- 3) Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΚ) 859/2003 του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2003, για την επέκταση των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 και του κανονισμού (ΕΟΚ) 547/72 στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν καλύπτονται ήδη από τις διατάξεις αυτές μόνον λόγω της ιθαγένειάς τους, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία περίοδος ασφάλισης πραγματοποιηθείσα υπό τη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού από μισθωτό ο οποίος, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης που αφορά τον F. Wieland, δεν ήταν υπήκοος ενός κράτους μέλους κατά την εν λόγω περίοδο, αλλά, κατά τη στιγμή που ζητεί την καταβολή συντάξεως γήρατος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του κανονισμού αυτού, δεν λαμβάνεται υπόψη από το κράτος μέλος αυτό για τον προσδιορισμό των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του εν λόγω μισθωτού.

(υπογραφές)